

EUROOPAN ALUEKEHITYSRAHASTO (EAKR)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) on tärkeimpiä unionin koheesiopolitiikan välineitä. Sen tavoitteena on vähentää Euroopan eri alueiden välisiä kehityseroja sekä heikoimmassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä. Erityistä huomiota kiinnitetään vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, sekä saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin.

OIKEUSPERUSTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174–178 artikla

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013, annettu 17. joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1301/2013, annettu 17. joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastosta ja Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitetta koskevista erityissäännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1080/2006 kumoamisesta

TAVOITTEET

SEUT:n 176 artiklan mukaisesti Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tarkoituksena on myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen unionissa. Tavoitteen saavuttamiseksi keskitytään tukemaan

- kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämistä ja rakenteellista mukauttamista
- taantuvien teollisuusalueiden uudistamista.

Aluekehitysrahastolla on kaksi päätavoitetta vuosiksi 2014–2020:

- investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin työmarkkinoiden ja alueellisen talouselämän vahvistamiseksi
- Euroopan alueellinen yhteistyö rajatylittävän, valtioiden välisen ja alueiden välisen yhteistyön lisäämiseksi unionissa.

Ensimmäiseen tavoitteeseen tarkoitettuja varoja myönnetään kolmelle eri alueryhmälle:

- kehittyneimmät alueet, joiden BKT asukasta kohden on yli 90 prosenttia EU:n keskiarvosta
- siirtymäalueet, joiden BKT asukasta kohden on 75–90 prosenttia EU:n keskiarvosta
- vähiten kehittyneet alueet, joiden BKT asukasta kohden on alle 75 prosenttia EU:n keskiarvosta.

Aluekehitysrahastosta tuetaan myös kaupunkialueiden kestävästä kehitystä. Vähintään 5 prosenttia kullekin jäsenvaltiolle tarkoitetuista EAKR:n varoista on osoitettava kaupunkialueiden kestävästä kehitystä tukeville yhdennetyille toimenpiteille, jotta voidaan käsitellä kaupunkialueiden talouteen, ympäristöön, ilmastoon, väestörakenteeseen ja sosiaalisiin kysymyksiin liittyviä ongelmia.

EAKR-varojen myöntämistä ja tulevaa käyttöä koskevat yksityiskohdat määritellään kumppanuussopimuksissa, jotka ovat jäsenvaltioiden yhdessä alueellisten kumppaneiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa laatimia strategia-asiakirjoja.

TEMAATTINEN KESKITTÄMINEN

Koska EAKR:n avulla edistetään älykästä, kestävästä ja osallistavaa kasvua koskevan Eurooppa 2020 -strategian toteutusta, siinä on keskityttävä strategian ensisijaisiin aloihin. Tärkeimmät alat ovat

- a. tutkimus ja innovointi
- b. tieto- ja viestintätekniikka
- c. pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)
- d. vähähiilisen talouden edistäminen.

Keskittyminen ensisijaisiin aloihin vaihtelee sen mukaan, mitä alueryhmää tuetaan. Kehittyneimpien alueiden on osoitettava vähintään 80 prosenttia EAKR-varoistaan vähintään kahdelle näistä ensisijaisista aloista ja vähintään 20 prosenttia vähähiiliseen talouteen. Siirtymäalueiden on osoitettava vähintään 60 prosenttia EAKR-varoistaan vähintään kahdelle näistä ensisijaisista aloista ja vähintään 15 prosenttia vähähiiliseen talouteen. Vähiten kehittyneiden alueiden on osoitettava vähintään 50 prosenttia EAKR-varoistaan vähintään kahdelle näistä ensisijaisista aloista ja vähintään 12 prosenttia vähähiiliseen talouteen.

TALOUSARVIO JA VARAINHOITOSÄÄNNÖT

Ohjelmakaudella 2014–2020 EU käyttää koheesiopolitiikkaan yli 350 miljardia euroa. Tämä vastaa 32,5:tä prosenttia EU:n koko talousarviosta. Euroopan aluekehitysrahastolle osoitetaan noin 199 miljardia euroa. Tähän sisältyy 10,2 miljardia euroa Euroopan alueellista yhteistyötä varten ja 1,5 miljardia euroa erityismäärärahoja syrjäisimmille ja harvaan asutuille alueille.

Aluekehitysrahastosta rahoitettavissa hankkeissa vaadittavan yhteisrahoituksen taso on mukautettu asianomaisten alueiden kehitystasoon. Vähiten kehittyneillä alueilla (ja syrjäisimmillä alueilla) EAKR voi rahoittaa enintään 85 prosenttia hankkeen kustannuksista. Siirtymäalueilla EAKR-tuki voi olla enintään 60 prosenttia hankkeen kustannuksista ja kehittyneimmillä alueilla enintään 50 prosenttia.

EHDOTUS EU:N VUODEN 2020 JÄLKEISEKSI KOHEESIOPOLITIIKAKSI

Komissio ehdotti toukokuussa 2018 asetuksia EU:n vuoden 2020 jälkeistä koheesipolitiikkaa varten. Nämä ovat

- asetus Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta
- asetus Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitetta koskevista erityissäännöksistä (Interreg).

Ehdotuksissa säilytetään EAKR:n molemmat nykyiset tavoitteet: ”Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun” ja ”Euroopan alueellinen yhteistyö”.

Niissä säilytetään myös temaattinen keskittäminen kahden tärkeimmän prioriteetin osalta: tuki innovoinnille, digitaalitaloudelle ja pk-yrityksille älykkään erikoistumisen strategian kautta (toimintapoliittinen tavoite 1) sekä vihreämpi, vähähiilinen ja kierrätystalous (toimintapoliittinen tavoite 2). Komissio ehdotti myös luetteloa toimista, joille ei myönnetä EAKR:n tukea, mukaan lukien suora tuki suuryrityksille, lentoasemainfrastruktuurille (syrjäisimpiä alueita lukuun ottamatta) ja eräille jätehuoltoon liittyville toimille (esim. kaatopaikat).

Komission ehdotusten mukaan ohjelmakaudella 2021–2027 EAKR:lle osoitetaan noin 200,6 miljardia euroa (joista 8,4 miljardia euroa Euroopan alueelliseen yhteistyöhön ja 1,5 miljardia euroa erityismäärärahoja syrjäisimmille alueille).

Asetukset hyväksytään tavallisessa lainsäätämisyksityksessä, jossa parlamentti on tasavertaisessa asemassa neuvoston kanssa. Tämä tarkoittaa, että näiden kahden toimielimen on ennen vuoden 2020 loppua päästävä yhteisymmärrykseen aluekehitysrahastoa tulevaisuudessa koskevista säännöistä.

Euroopan parlamentti vahvisti ensimmäisen käsittelyn kantansa komission ehdotuksiin maaliskuussa 2019.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on neuvoston kanssa tasavertaisessa asemassa rakennerahastoja koskevien uusien säädösten valmistelussa. EAKR-asetus vuosiksi 2014–2020 annettiin noudattaen tavallista lainsäätämisyksitystä, jossa parlamentilla on oikeus ehdottaa muutoksia. Unionin koheesipolitiikan kaudesta 2014–2020 neuvoteltaessa parlamentti onnistui lisäämään joustavuutta temaattista keskittämistä ja ensisijaisia investointikohteita koskevien sääntöjen soveltamisessa. Parlamentti on myös vahvistanut kaupungeille ja yhdennetyille kaupunkipolitiikoille annettavaa EAKR-tukea.

